

Симоненко Тетяна Володимирівна
викладач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ЗАХИСТ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Захист дітей від насильства в сучасному світі є інтернаціональною проблемою. Міжнародна спільнота намагається створювати ефективні механізми щодо протидії насильству відносно дітей, однак для прийняття міжнародних угод в цій сфері бракує універсальних теоретичних та правових розробок. Певний внесок для подолання правових прогалів в міжнародній політиці протидії дитячому насильству робить вітчизняна правова наука, представники якої мають для цього багато актуального матеріалу, сконцентрованого у суспільних відносинах, що виникають за участю неповнолітніх.

Незважаючи на певні спроби вивести проблематику захисту прав дитини на високий дискусійний та науковий рівень, слід зауважити, що багато питань із встановлення моделі захисту дітей від усіх форм насильства в Україні та створення ефективних державних механізмів в цьому напрямку потребують глибокого загальнотеоретичного аналізу. Тому актуальними завданнями є на сьогодні узагальнення теоретичних положень і вироблення на їх основі рекомендацій щодо практичної реалізації прийнятих законів та намічених державою заходів.

Вирішення цих завдань неможливе без правильного методологічного підходу до вивчення такого явища, як насильство відносно дітей. Насильство як соціальне явище та сформульована у сучасних правових державах світу концепція попередження насильства відносно дітей суттєво розширюють методологічну базу дослідження права на захист від усіх форм насильства. Відповідно до цього потребує певного переосмислення система процесуальних правил і сформована юридична практика. У цих умовах право дитини на захист від усіх форм насильства в Україні може бути досліджено з позицій такої теоретичної категорії, як *юридична конструкція*. В цьому ми погоджуємося із поглядом на юридичну конструкцію О. Черданцева, який зазначає, що “конструкція виступає в якості методу пізнання права і правових відносин, як гносеологічного інструменту правової науки <...>” [1, с. 13-14]. Право дитини на захист від усіх форм насильства, маючи вигляд юридичної конструкції, буде виступати саме в якості *методу пізнання права і правових відносин*, що виникають з приводу гарантування і реалізації цієї категорії прав дитини.

Окремі представники науки теорії держави і права вважають юридичну конструкцію ключовим, визначальним елементом змісту права. Цікава виглядає думка В. Чевичелова, який пропонує розглядати поняття “юридична конструкція” з точки зору двох підходів: “широкого” та “вузького”. З точки зору “широкого” підходу в якості юридичних конструкцій слід розглядати практично усі правові явища, що мають певну структуру, будову, характеризуються ознакою “конструктивності”. У цьому сенсі можна говорити про конструкції права, галузі права, правового інституту, норми права, правосвідомості тощо. “Широким” слід визнати розуміння юридичної конструкції і як методу пізнання права, а також тлумачення норм права. Сюди не відносяться теорії, поняття, погляди і тому подібні неконструктивні явища. У “вузькому” розумінні юридична конструкція – це засіб юридичної техніки [2]. Отже, в “широкому” розумінні право дитини на захист від усіх форм насильства як юридична конструкція відображає існування об’єктивного явища – насильства, що має структуру (форми насильства), в той час як безпосередньо право дитини на захист від усіх форм насильства має враховувати певну процедуру, засіб, що і є його “вузьким” трактуванням.

Для ефективного дослідження права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні як юридичної конструкції важливо вірно визначити її елементи. А. Дутко зазначає: “Оскільки юридичні конструкції є моделями структури правовідносин та інших правових явищ, є гомоморфними моделями, то їх використання дозволяє законодавцю закріпити в приписах закону повний склад елементів певних явищ у такий спосіб, щоб між приписами та явищами, які ними регламентуються, існувала однозначна відповідність, а це в цілому сприяє досягненню точності й визначеності змісту законів” [3, с. 40]. Запропонована модель суспільних відносин, пов’язаних із гарантуванням права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні, також має певні елементи, серед яких, на нашу думку, слід виділяти: 1) правові джерела права дитини на захист від усіх форм насильства; 2) державно-правовий механізм забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства; 3) методи пізнання та тлу-

мачення права дитини на захист від усіх форм насильства. Розглядаючи право дитини на захист від усіх форм насильства у єдності цих елементів, ми, таким чином, реалізуємо основну ідею автора концепції юридичного конструювання Р. Іерінга, яка полягає в тому, що такі перетворення мають відбуватися на рівні не позитивного права, а мислення про право, що дозволить підняти право і юриспруденцію на новий рівень. Запропоновані положення щодо методології дослідження права дитини на захист від усіх форм насильства мають дискусійний характер, однак, безумовним є їх взаємозв'язок з юридичною наукою.

Отже, загальноправовий характер права дитини на захист від усіх форм насильства має вираз у наявності концептуальних підходів та постійної практики правового врегулювання відносин, до яких залучені міжнародні організації та органи державної влади в Україні, і які пов'язані зі створенням ефективних правових та організаційних механізмів щодо попередження відносно дітей насильства в усіх формах. Зважаючи на важливість такого явища, як попередження насильства відносно дітей, а також посилення тенденції інкорпорації правового прецеденту в національну правову систему, розгляд права дитини на захист від усіх форм насильства як юридичної конструкції буде альтернативою юридичній нормі, що має природне ситуативне походження та іноді не в змозі комплексно та ефективно гарантувати цю категорію прав дитини. Альтернативою в тому сенсі, що розгляд права дитини на захист від усіх форм насильства як юридичної конструкції дозволяє досліджувати це право із застосуванням нового мислення, нового підходу, враховуючи сучасні тенденції трансформації правової системи України, що полягає, насамперед, у застосуванні правового прецеденту при врегулюванні відносин у сфері захисту прав людини.

Література

1. Черданцев А. Ф. Юридические конструкции, их роль в науке и практике. В: Правоведение, 1972. № 3. С.12-19.
2. Леоненко Н. Т. Законодательная техника: учеб. пособие; РАНХиГС, Сиб. ин-т упр. Новосибирск: Изд-во СибАГС, 2015. 276 с. Юридическая конструкция: понятие и значение URL: <http://pravo.studio/yuridicheskaya-tehnika-rossii/yuridicheskaya-konstruktsiya-ponyatie-73319.html> (дата звернення: 20.01.2019).
3. Дутко А. О. До питання про ознаки юридичних конструкцій. Державотворення та правотворення в Україні: проблеми та перспективи: матер. Другої звітної наук. конф. (м. Львів, 29 лютого 2008 р.) / Т. В. Курило (упоряд.). Львів: Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2008. С. 39-41.

Ярошенко Михайло Олексійович

член Всеукраїнської громадської організації
«Асоціація українських правників»

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ СЕРЕД ГУБЕРНСЬКОЇ ЧИНОВНИЦЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В НАДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Розкрито особливості губернського адміністративного апарату в Надніпрянській Україні в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Висвітлено законодавчі норми щодо протидії корупційним правопорушенням в Російській імперії та найтипівіші факти їх порушень. Проаналізовано основні заходи імперської влади для запобігання корупції серед губернських чиновників.

Постановка проблеми. Проблема протидії корупційним правопорушенням в системі влади в новітній історії України стає все більш нагальною. Нещодавно опублікований рейтинг сприйняття корупції, складений міжнародною організацією Transparency International, помістив Україну на 130 місце із 168 держав. Витоки цього явища сягають більш ранніх періодів нашої історії. Особливо показовим у цьому відношенні є час перебування українських земель у складі Російської імперії, особливо від проведення реформ Олександра II до початку Першої світової війни. Саме тоді, у період становлення в Росії основ буржуазного ладу, було вдосконалено кримінальне законодавство та способи щодо протидії корупційним правопорушенням серед чиновників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема запобігання корупції в середовищі губернської адміністрації підросійської України знайшла відображення в працях вчених-правознавців та істориків. Певні аспекти протидії корупції в Російській імперії в пореформений період висвітлено в вітчизняних наукових дослідженнях В. Кривобокова, М. Мельника, В. Молчанова, В. Шандри [1-4]. Серед російських вчених варто відзначити роботи В. Зубова, О. Кирпичникова, О. Куракіна, Л. Шепелева [5-8]. Проте, цілісна та комплексна робота, присвячена визначеній проблеми, відсутня в